

Asettamis päätös (luonnos)

12.11.2020

VN/25041/2020

VN/25041/2020-VM-2

Henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista koskevan hankkeen asettaminen
Toimikausi

Valtiovarainministeriö on tänään asettanut hankkeen uudistamaan henkilötunnusjärjestelmää ja kehittämään valtion takaamaa identiteettiä henkilötunnusten riittävyyden varmistamiseksi, sukupuolineutraalisuuden toteuttamiseksi sekä ulkomaalaisten asiointiin sujuvoittamiseksi henkilötunnuksen saajien piiriä laajentamalla.

Työryhmän toimikausi on 1.12.2020 – 31.12.2022.

Tausta

Valtiovarainministeriö asetti 1.9.2017 työryhmän selvittämään henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista toimikaudelle 1.9.2017-31.12.2019. Työryhmän tehtävänä oli esittää uusi kansallinen ratkaisu henkilöiden yksilöimiseksi. Tähän kuului esitys toimintamalliksi henkilöiden yksilöimiseen Suomessa ja kuvaus viranomaisten roolista henkilöön liittyvien ydintietojen hallinnassa. Tarkoituksena oli tuottaa malli, jossa henkilön yksilöivä tunnus ja siihen liittyvät tiedot voidaan hallita erillisinä sekä toiminnallisesti että juridisesti. Työryhmän toimikausi päättyi 31.12.2019 ja työryhmän loppuraportti julkaistiin 6.4.2020. Työryhmä esitti jättämässään loppuraportissa, että vuodesta 2027 alkaen Suomessa otettaisiin käyttöön uudenmuotoinen henkilötunnus, josta ei enää kävisi ilmi henkilön ikä, syntymäaika, sukupuoli tai muuta henkilöön liittyvää tietoa. Työryhmä ehdotti myös, että suomalaisen henkilötunnuksen voisi saada nykyistä laajempi henkilöryhmä. Saatujen lausuntojen ja valtiovarainministeriössä virkamiestyönä tehdyn jatkotyön perusteella työryhmän ehdotusta sellaisenaan ei voitu pitää toteuttamiskelpoisena. Lausuntopalautteen pohjalta valtiovarainministeriö jatkaa nyt työtä valmistellen kohdennettumpia ja rajatumpia muutoksia, joissa henkilötunnuksen nykyinen muoto säilytettäisiin.

Henkilötunnus on tunnus, joka henkilölle annetaan, kun hänen tietonsa ensimmäisen kerran talletetaan väestötietojärjestelmään. Henkilötunnuksen antamisesta, muuttamisesta ja muodostumisesta säädetään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009). Henkilötunnus muodostuu syntymäajasta, välimerkistä, yksilönumerosta ja tarkistusmerkistä siten kuin väestötietojärjestelmästä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (128/2010) säädetään. Henkilötunnuksen antaminen on Digi- ja väestötietovirastolle säädetty julkinen hallintotehtävä. Henkilötunnuksen avulla henkilöt yksilöidään väestötietojärjestelmässä ja usein myös yhteiskunnan muissa rekistereissä, joissa henkilötunnusta käytetään henkilön yksilöivänä tietona järjestelmien välillä sekä esimerkiksi tilastoinnissa henkilön elinolosuhteita kuvaavien tietojen yhdistelemiseen. Tunnusta ei ole tarkoitettu käytettäväksi henkilön ainoana tunnistamistietona.

Henkilötunnukseen ja sen käsittelyyn liittyvissä kysymyksissä on huomioitava väestön rajat ylittävän liikkumisen ja nopean digitalisaatiokehityksen näkökulmasta. Tavoitteena on löytää ratkaisumalli, jossa ulkomaalainen henkilö voidaan rekisteröidä yksiselitteisesti väestötietojärjestelmään.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

valtiovarainministerio@vm.fi

Tietojenvaihdon ja sähköisen asioinnin helpottamiseksi ulkomaalaiselle henkilölle myönnettäisiin henkilötunnus, jolla luotaisiin Suomessa asioiville yksiselitteinen ja yhteinen ydinidentiteetti ja sitä tukevat keskitetyt käsittely- ja palveluprosessit. Rekisteri-identiteetillä tarkoitetaan kaikkea sitä henkilöllisyyttä määrittävää tietoa, joka on tallennettu väestötietojärjestelmään. Sen osajoukkona on ydinidentiteetti eli ne tietyt tiedot, jotka osoittavat henkilöllisyyden.

Useimmissa viranomaispalveluissa asiointi tänä päivänä edellyttää suomalaista henkilötunnusta. Ulkomaalaiselle henkilölle tietyt viranomaiset luovat henkilötunnuksen kaltaisen keino tunnuksen omissa järjestelmissään. Organisaatiokohtaisia keino tunnuksia ei voida hyödyntää tietojen vaihdossa tai sähköisessä asiointissa laajemmin. Kun henkilötunnus jatkossa myönnettäisiin keskitetysti väestötietojärjestelmästä, tarve keino tunnuksille vähenee.

Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa on asetettu tavoitteeksi yhteiskunnan eheyden vahvistaminen, jossa yhtenä keinona määritellään luopuminen sukupuoliedosta osana henkilötunnusta. Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomea vahvistetaan mm. työperäistä maahanmuuttoa kehittämällä. Asioinnin sujuvoittamiseksi ja sähköisen asioinnin helpottamiseksi ulkomaalaisen henkilön ydinidentiteetin rekisteröinnin mahdollistaminen on tarkoituksenmukaista toteuttaa väestötietojärjestelmään.

Valtionvarainministeriö on laatinut loppuraportin henkilötunnuksen uudistamisen ja valtion takaaman identiteettihallinnan ensimmäisestä vaiheesta (liite 1). Valtiovarainministeriö jatkaa henkilötunnuksen kehittämistyötä lausuntopalautteen pohjalta. Loppuraportin esitystä aikatauluineen ei sellaisenaan viedä eteenpäin vaan lähtökohtana jatkokehittämiseksi on virkamiesvalmistelussa lausuntopalautteen pohjalta valmisteltu vaiheittainen etenemismalli, jota arvioidaan hankkeen työn aikana (liite 2).

Tavoite ja tehtävä

Hankkeen tavoitteena on tehdä esitys kansalliseksi toimintamalliksi henkilöiden yksilöimiseen Suomessa ja kuvata viranomaisten rooli henkilöön liittyvien ydintietojen hallinnassa. Hankkeessa pyritään ratkaisemaan niitä kysymyksiä, joita nykyisen henkilötunnuksen käyttäminen ja käyttämiseen liittyvät toimintatavat ovat synnyttäneet. Tällaisia kysymyksiä ovat muun muassa tunnuksen myöntämisen toimivalta, tunnuksen myöntämisen laajentaminen nykyisestä, henkilön tunnistaminen tunnuksen antamisen yhteydessä, tunnuksen liitettävät biometriset tunnisteen, tunnuksen sukupuolineutraali muoto, tunnuksen ja sen kohteena olevaan henkilöön liittyvien tietojen hallintaprosessi sekä tunnuksen käyttäminen järjestelmien välillä henkilön identifioimiseen.

Hankkeen tulee ottaa huomioon teknologian, kansallisen ja kansainvälisen kehityksen vaikutukset ja mahdollisuudet henkilön yksilöimisessä ja identiteettien hallinnassa. Eurooppa-neuvosto on pyytänyt päätelmissään 1. – 2.10.2020 Euroopan Unionin komissiota antamaan aloitteen eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä vuonna 2021. Komission vuoden 2021 työohjelman mukaan lainsäädäntöaloite eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettaisiin vuoden 2021 ensimmäisen neljänneksen aikana. Hankkeessa tulee soveltuvin osin huomioida mahdollinen eurooppalaisen digitaalisen identiteetin syntyminen ja sen mahdolliset heijastusvaikutukset henkilötunnusjärjestelmään.

Hankkeessa pyritään huomioimaan muiden pohjoismaiden identiteettihallinnan ja henkilötunnusjärjestelmien kehittämiseen kohdistuvat toimenpiteet. Hanke voi osallistua pohjoismaiseen yhteistyön painopisteenä erityisesti identiteetin hallintaan liittyvien prosessien tiedon jakaminen ja kehittäminen.

Valtionvarainministeriö on asettanut Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen, jonka tavoitteena on mm. tuottaa yhdenvertaiset edellytykset ja mahdollisuudet jokaiselle hyödyntää digitaalista henkilöllisyyttä yhteiskunnan palveluissa ja varmistaa edellytykset omaan itseen liittyvien henkilötietojen jakamisen syntymiselle ja kehitykselle tulevaisuudessa siten, että digitaalisen henkilöllisyyden ratkaisujen perustana voisi toimia valtion takaama ydinidentiteetti sekä tuottaa edellytykset ulkomaalaisen henkilön rekisteröinnille ja sähköiselle tunnistautumiselle Suomeen ja mahdollistaa Suomesta rajat ylittävä sähköinen tunnistaminen. Henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista koskevan hankkeessa tulee huomioida digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen tavoitteet ja aikataulut omassa työssään.

Hankkeessa selvitetään yhteistyössä ulkomaalaislainsäädännön ja lupamenettelyjen kehittämishankkeen kanssa mahdollisuutta laajentaa ydinidentiteetin kohderyhmää niistä henkilöistä, jotka tällä hetkellä rekisteröidään väestötietojärjestelmään. Hankkeessa tehdään läheistä yhteistyötä opetuksen ja koulutuksen toimialan identiteettihallinnan kehittämistyöryhmän kanssa. Kehittämistyöryhmän tehtävänä on tehdä esitys yhteiseksi ratkaisuksi identiteetin ja omien tietojen hallintaan sekä tunnistautumiseen opetuksen ja koulutuksen toimialalla.

Henkilötunnusjärjestelmän kiireellisin uudistuspaine syntyy tunnusten riittävyyden varmistamisesta. Syksyllä 2020 Digi- ja väestötietovirasto on virkamiestyönä valmistellussa esityksessään ehdottanut ratkaisumallia, jossa henkilötunnukseen lisättäisiin uusia vuosisatakohtaisia välimerkkejä. Tämä lisäisi käytettävissä olevien tunnusten määrää. Konkreettisia esityksiä arvioidaan hankkeessa.

Hankkeen tavoitteena on

- varmistaa sujuva asiointi kaikille kehittämällä väestötietojärjestelmän identiteetinhallintaa.
- Varmistaa edellytykset digitaalisen toimintaympäristön kehittymiselle Suomessa. Varmistaa henkilötunnusten riittävyys.
- Mahdollistaa sukupuolineutraali henkilötunnus.
- Ehkäistä henkilötunnusten käyttöä tunnustuskäytössä sekä ehkäistä identiteettivarkauksia.

Hankkeen tehtävät ovat

- Valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset.
- Tuottaa kattava vaikutustenarviointi.
- Identiteetinhallinnan toteutus on kuvattu siten, että sen kehittäminen ja käyttöönotto on mahdollinen. Sukupuolitiedon poisto on mahdollinen.
- Henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille on mahdollista nykyistä laajemmin
- Keskitetty henkilötunnusjärjestelmä organisaatiokohtaisten henkilötunnusten korvaamiseksi on mahdollista.
- Luoda edellytykset uuden yksilöintitunnuksen käyttöönottamiseksi.
- Vaiheistettu malli uudistettavan henkilötunnusjärjestelmän käyttöönottamiseksi on mahdollista.
- Muodostaa ja seurata yhdessä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa ohjeita ja toimintamalleja henkilötunnuksen oikeaa käyttöä varten.

Organisointi

Hankkeessa työ organisoidaan johtoryhmään ja eri asiakokonaisuuksien ympärille asetettuihin työryhmiin. Työryhmät raportoivat johtoryhmälle säännöllisesti.

Johtoryhmä

Hankkeessa työtä ohjaamaan asetetaan johtoryhmä. Johtoryhmä ohjaa työryhmien työtä, tekee työryhmien tehtäviin kuuluvat linjaukset ja hyväksyy työryhmientehtävien pohjalta hallituksen esityksen muotoon laaditun työryhmämuistion.

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö Sami Kivivasara, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

xx, ulkoasiainministeriö

xx, oikeusministeriö

xx, sisäministeriö

xx, liikenne- ja viestintäministeriö

xx, työ- ja elinkeinoministeriö

xx, opetus- ja kulttuuriministeriö

xx, maa- ja metsätalousministeriö

xx, sosiaali- ja terveysministeriö

xx, puolustusministeriö

xx, ympäristöministeriö

xx, Digi- ja väestötietovirasto

xx, Kansaneläkelaitos

xx, Maahanmuuttovirasto

xx, Eläketurvakeskus

xx, Finanssiala ry

xx, Kaupan liitto ry

Sihteeristö:

x, valtiovarainministeriö

x, valtiovarainministeriö

työryhmien puheenjohtajat

Työryhmät

Identiteetinhallinta alatyöryhmä

Puheenjohtaja kehityspäällikkö Anneli Kupari, valtiovarainministeriö

Jäsenet:

xx, Digi- ja väestötietovirasto

xx, Eläketurvakeskus

xx, Kansaneläkelaitos

xx, Maahanmuuttovirasto

xx, Poliisihallitus

xx, Verohallinto

Identiteetinhallintatyöryhmän tehtävänä on

- Määritellä identiteetin luomisen edellytykset ja kriteeristö.
- Määritellä identiteettiin liitettävät ominaisuustiedot kuten yksilöintilaji, tunnistuksen tapa, tiedon lähde ja biometrinen tieto sekä muut mahdolliset ominaisuustiedot.
- Määritellä identiteetinhallintaan osallistuvat tahot ja tiedonvaihdon käytännöt osallistuvien tahojen välillä.
- Määritellä keskitettyyn väestötietojärjestelmään talletettavat tiedot.
- Määritellä identiteetinhallinta eri elinkaaren vaiheissa.

Lainsäädäntö työryhmä

Puheenjohtaja, valtionvarainministeriö nimetään myöhemmin.

Jäsenet:

xx, oikeusministeriö

xx, sisäministeriö

xx, sosiaali- ja terveysministeriö

xx, Digi- ja väestötietovirasto

xx, Kansaneläkelaitos

xx, Maahanmuuttovirasto

xx, Poliisihallitus

xx, Verohallinto

Lainsäädäntötyöryhmän tehtävänä on

- Valmistella hallituksen esityksen luonnos.

Informaatio-ohjaus ja sidosryhmäyhteistyön työryhmä

Puheenjohtaja valtionvarainministeriö.

Jäsenet:

xx, Digi- ja väestötietovirasto

xx, Eläketurvakeskus

xx, Kansaneläkelaitos

xx, Maahanmuuttovirasto

xx, Poliisihallitus

xx, Verohallinto

xx, Finanssivalvonta

xx, Tietosuojavaltuutetun toimisto

xx, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom,

xx, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

xx, Finanssiala ry

Informaatio-ohjaus ja sidosryhmäyhteistyön alatyöryhmän tehtävänä on

- Laatia suunnitelma informaatio-ohjauksen ja viestinnän toteuttamiselle
- Laatia sidosryhmäyhteistyön suunnitelma.
- Ohjeiden, suositusten ja parhaiden käytäntöjen esiintuominen ja seuranta.

Tietopalvelut työryhmä

Puheenjohtaja kehityspäällikkö Anu Aakula, Digi- ja väestötietovirasto

Jäsenet:

xx, Digi- ja väestötietovirasto

xx, Eläketurvakeskus

xx, Kansaneläkelaitos

xx, Maahanmuuttovirasto

xx, Poliisihallitus

xx, Verohallinto

Tietopalvelut alatyöryhmän tehtävänä on

- Määritellä väestötietojärjestelmässä muutoksen seurauksena syntyvien uusien tietojen käyttöehdot yhteiskunnassa.
- Määritellä ydinidentiteettiin liittyvät ydinhenkilötiedot (esim. tunniste, nimi, sukupuoli, syntymäaika).
- Tehdä esitys ydinhenkilötietojen edelleenvälittämisestä ja kustannuksista väestötietojärjestelmästä yhteiskunnan toimijoille.

Tekninen työryhmä

Puheenjohtaja kehityspäällikkö Seppo Ränninranta, Digi- ja väestötietovirasto

Jäsenet:

xx, Digi- ja väestötietovirasto

xx, Eläketurvakeskus

xx, Kansaneläkelaitos

xx, Maahanmuuttovirasto

xx, Poliisihallitus

xx, Verohallinto

Teknisen alatyöryhmän tehtävänä on mm.

- Määritellä henkilötunnuksen muoto ja käytännöt niin, että henkilötunnusten riittävyys on varmistettu. Suunnittelun lähtökohtana riittävyyden varmistamiseksi on, että otetaan käyttöön vuosisatakohtaisia uusia välimerkkejä.
- Määritellä uuden yksilöintitunnuksen muoto ja käytännöt.
- Määrittää linjaukset ja vaatimukset tietoarkkitehtuurin toteuttamiselle.

Hanke asettaa muita työryhmiä hankkeen edetessä tarpeen mukaan ja kutsua asiantuntijoita osallistumaan työryhmien työhön.

Kustannukset

Johto- ja työryhmien työ tehdään virkatyönä, eikä jäsenille tai puheenjohtajille makseta palkkiota. Kukin organisaatio maksaa edustajiensa matka- ja majoituskustannukset. Muut työryhmän kustannukset maksetaan momentilta 28.70.01. Valtionvarainministeriö tekee muista mahdollisista hankinnoista erilliset hankintapäätökset.

Kunta ja uudistusministeri

Sirpa Paatero

ICT-johtaja

Anna-Maija Karjalainen

Asiakirjaviitteet

1. [HETU uudistuksen loppuraportti, Julkisen hallinnon ICT. Valtiovarainministeriön julkaisu – 2020:20.](#)
2. Henkilötunnuksen uudistamisen loppuraportin lausuntojen pohjalta tarkennettu esitys.